HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE UNIE

Arrest van het Hof
in zaak C-698/23 P | EDPS/Parlement en Raad

Perscommuniqué nr. 165/26

Luxemburg, 17 november 2026

Verwerking van persoonsgegevens door Europol: het Hof bevestigt dat het beroep van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS) tegen de wijziging van de Europol-verordening niet-ontvankelijk is

De overgangsbepalingen waarvan de EDPS de nietigverklaring vorderde, wijzigen niets aan zijn taken of bevoegdheden en raken zijn rechtspositie dus niet rechtstreeks

De Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS) stelde vast dat het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) persoonsgegevens bewaarde zonder deze in te delen in de categorieën die het Unierecht voorschrijft. Daarop gelastte hij Europol bij besluit om die gegevens binnen bepaalde termijnen hetzij alsnog te categoriseren, hetzij te wissen. Enkele maanden later stelde de Uniewetgever echter overgangsbepalingen vast die Europol onder bepaalde voorwaarden toestonden de persoonsgegevens in zijn bezit verder te verwerken.

Volgens de EDPS deden deze bepalingen afbreuk aan zijn onafhankelijkheid als toezichthoudende autoriteit en maakten zij zijn besluit ongedaan. Daarom verzocht hij het Gerecht om die bepalingen nietig te verklaren. Het Gerecht heeft zijn beroep echter niet-ontvankelijk verklaard.

In zijn arrest van vandaag bevestigt het Hof van Justitie dat het beroep niet-ontvankelijk was. Anders dan de instellingen van de Unie moet de EDPS namelijk bewijzen dat hij procesbevoegd is. Daartoe moet hij met name aantonen dat de bestreden bepalingen hem rechtstreeks en individueel raken. Het Hof stelt echter vast dat die bepalingen geen gevolgen hebben voor de aard of de omvang van de taken van de EDPS. Zij hebben immers noch zijn rechten, noch zijn verplichtingen, noch zijn bevoegdheden gewijzigd. Evenmin hebben zij de waarborgen voor zijn onafhankelijkheid gewijzigd of het besluit dat ten aanzien van Europol was vastgesteld, ongedaan gemaakt. De bestreden bepalingen raken de rechtspositie van de EDPS dus niet rechtstreeks. Het Gerecht heeft het beroep van de EDPS dan ook terecht niet-ontvankelijk verklaard.

Op 3 januari 2022 stelde de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS), die toeziet op de eerbiediging van de regels inzake gegevensbescherming door de instellingen en organen van de Unie, na een onderzoek een besluit vast ten aanzien van het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol).

Dit besluit had betrekking op de wijze waarop Europol de persoonsgegevens bewaarde die het in het kader van zijn activiteiten ontving. De verordening die destijds van toepassing was op de activiteiten van Europol [1] stond dit agentschap weliswaar toe dat soort gegevens te verzamelen en te analyseren, maar verplichtte Europol ook om de personen op wie die gegevens betrekking hadden en de gegevens zelf volgens specifieke regels in bepaalde categorieën in te delen.

De EDPS stelde echter vast dat Europol voortdurend datasets met persoonsgegevens bewaarde zonder eerst na te gaan of de betrokken personen vielen onder een van de categorieën waarin de verordening voorzag. Volgens de EDPS was deze praktijk in strijd met de beginselen van minimale gegevensverwerking en opslagbeperking. Daarom heeft hij Europol gelast om de gegevens binnen bepaalde termijnen te categoriseren: een termijn van zes maanden voor nieuw ontvangen gegevens en een termijn van twaalf maanden voor gegevens die het reeds in zijn bezit had. Na het verstrijken van deze

termijnen was Europol verplicht de gegevens te wissen.

Op 8 juni 2022 hebben het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie de Europol-verordening gewijzigd [2]. Daarbij hebben zij met name overgangsbepalingen [3] ingevoerd op grond waarvan Europol gegevens die het al in het kader van strafrechtelijke onderzoeken had ontvangen, onder bepaalde voorwaarden verder mocht verwerken.

Volgens de EDPS hielden deze overgangsbepalingen in dat de praktijken inzake gegevensbewaring die hij aan de kaak had gesteld, met terugwerkende kracht werden gelegaliseerd. Bovendien maakten zij zijn besluit van 3 januari 2022 feitelijk ongedaan. Daarom verzocht hij het Gerecht van de Europese Unie om die overgangsbepalingen nietig te verklaren. De EDPS voerde bovendien aan dat de Uniewetgever daarmee afbreuk deed aan zijn onafhankelijkheid als toezichthoudende autoriteit.

Bij beschikking van 6 september 2023 [4] verklaarde het Gerecht het beroep niet-ontvankelijk. Het oordeelde dat de EDPS niet bevoegd was om tegen de betrokken overgangsbepalingen op te komen.

De EDPS stelde daarop hogere voorziening in bij het Hof van Justitie. Hij verzocht het Hof de beschikking van het Gerecht te vernietigen en de bestreden bepalingen nietig te verklaren.

In zijn arrest **wijst het Hof de hogere voorziening af**. Het bevestigt daarmee dat het beroep dat de EDPS bij het Gerecht had ingesteld, niet-ontvankelijk was.

Het Hof herinnert eraan dat de EDPS weliswaar een onafhankelijke toezichthoudende autoriteit is, **maar geen instelling van de Unie in de zin van de Verdragen** [5]. Anders dan bijvoorbeeld het Parlement, de Raad en de Commissie, kan de EDPS op grond van de Verdragen niet zomaar beroep tot nietigverklaring van een Uniehandeling instellen. Hij moet daarvoor eerst zijn procesbevoegdheid aantonen.

Ook het beginsel van institutioneel evenwicht [6] verleent de EDPS geen zelfstandig recht om beroep tot nietigverklaring in te stellen. Dat beginsel waarborgt namelijk de eerbiediging van het stelsel van bevoegdheidsverdeling tussen de instellingen van de Unie en geldt niet voor andere organen en instanties van de Unie.

De EDPS heeft echter wel **rechtspersoonlijkheid**. Hij kan dus verzoeken om de nietigverklaring van een Uniehandeling, maar moet daarbij voldoen aan de voorwaarden die de Verdragen stellen aan rechtspersonen die beroepen tot nietigverklaring instellen [7]. Hij moet met name aantonen dat de bestreden handeling hem rechtstreeks en individueel raakt. Dat kan hij doen door te bewijzen dat die handeling rechtstreeks gevolgen heeft voor zijn rechtspositie.

Het Hof stelt vast dat de betrokken overgangsbepalingen weliswaar de regels hebben gewijzigd voor de verwerking van gegevens die Europol in zijn bezit heeft, maar geen gevolgen hebben voor de aard of de omvang van de taken van de EDPS. Zij hebben immers noch zijn rechten, noch zijn verplichtingen, noch zijn bevoegdheden gewijzigd. Evenmin hebben die bepalingen de waarborgen voor zijn onafhankelijkheid gewijzigd of zijn besluit van 3 januari 2022 ongedaan gemaakt. Daarnaast merkt het Hof op dat er tijdens de procedure die tot de vaststelling van de betrokken overgangsbepalingen heeft geleid, geen elementen naar voren zijn gekomen die twijfel kunnen doen rijzen over de onafhankelijke wijze waarop de EDPS zijn bevoegdheden uitoefent.

In die omstandigheden bevestigt het Hof de beoordeling van het Gerecht dat de litigieuze overgangsbepalingen geen rechtstreekse gevolgen hebben voor de rechtspositie van de EDPS. **Het Gerecht heeft dus geen blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting door te oordelen dat het beroep niet-ontvankelijk was**.

NOTA BENE: Bij het Hof van Justitie kan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld tegen een arrest of een beschikking van het Gerecht. In beginsel heeft de hogere voorziening geen opschortende werking. Indien de hogere voorziening ontvankelijk en gegrond is, vernietigt het Hof de beslissing van het Gerecht. Ingeval de zaak in staat van wijzen is, kan het Hof de zaak zelf afdoen. In het omgekeerde geval verwijst het de zaak naar het Gerecht, dat aan de door het Hof in het kader van de hogere voorziening gegeven beslissing is gebonden.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt. De uiteenzetting van de feiten en het rechtskader heeft betrekking op de relevante periode en is gebaseerd op het dossier van de zaak.

De volledige tekst en, indien van toepassing, de samenvatting van het arrest zijn op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ✆ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via Curia Web TV en European Broadcasting Service ✆ (+32) 2 2964106.

Volg ons!

[1] Verordening (EU) 2016/794 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol).

[2] Verordening (EU) 2022/991 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2022 tot wijziging van verordening (EU) 2016/794, wat betreft de samenwerking van Europol met particuliere partijen, de verwerking van persoonsgegevens door Europol ter ondersteuning van strafrechtelijke onderzoeken, en de rol van Europol bij onderzoek en innovatie.

[3] De artikelen 74 bis en 74 ter van verordening 2016/794, zoals gewijzigd bij verordening 2022/991.

[4] Zaak EDPS/Parlement en Raad, T-578/22 (zie eveneens perscommuniqué nr. 134/23).

[5] Artikel 13, lid 1, VEU Het Hof benadrukt eveneens dat de lidstaten bij de vaststelling van het Verdrag van Lissabon bewust hebben besloten om niet alle organen of instanties van de Unie – met name de EDPS – op te nemen in de lijst van de verzoekende partijen die beroep tot nietigverklaring kunnen instellen zonder hun procesbevoegdheid aan te tonen.

[6] Zoals uitgelegd door het Hof in het arrest van 22 mei 1990, Parlement/Raad, C-70/88.

[7] Overeenkomstig artikel 263, vierde alinea, VWEU.